چۆن(تیپی پێشڕەوی شانۆی کوردی)مان دامەزراند

حەمەرەشید هەرەس
hemereshid@hotmail.com

پیشەکی:

ئەم نووسینە هەرچەندە مەبەست لە دامەزراندنی تیپی ناوبراوە,بەڵام جار جار ناچار دەبم لادەمە سەر لاڕێ بۆ ئەوەی هەندێك هەلومەرجی ئەو کاتانەی بە کورتی تێدا شیکەمەوەو لە تەك ئەمڕوی شانۆشدا بیاندەمەبەر گیرەو شەنوکەو کردن. چونکە هەلومەرجی ئەو کاتانە بایەخی تایبەتی خۆی هەبوو بۆ سەر گشت دیاردەکانی ژیان بە شانۆشەوە.ئەمە لە لایەك لە لایەکی دیکەشەوە ئەم نووسینە چونکە خۆم دەینوسم کەواتە روانگەی نووسەرەکەی زیاتر تیدا زەق دەبێتەوە, ئەوەش مافی خۆمەو هەر ئەو مافەش با پاسەوانی ڕاستگۆیی بێت و ئەوەندەی هزرم بڕبکات ڕاستیەکان کێشکەمە ناو نووسینەکەمەوە, چونکە ناچار دەبم لە ژێی زۆر ناسك بدەم لەوانەیە ببێتە مایەی وروژاندنی هەندێ بۆچوونی دیکەش. گرنگ ئەوەیە بۆ خوێنەری ئازیزی روونکەمەوە ئەو تیپەی ئوتێلی لانەوازان و مۆڵەت و چەخماخە و پردی ووڵات و پاڵتۆ و....و....بەرهەم هێنا چۆن دروستبوو.

دەستەی دامەزرێنەرانی < تیپی پێشڕەوی شـــــانۆی کوردی > لەڕاستەوە بەپێوە
ڕەوف حەسەن ، ئەحمەد سالار ، حەمەرەشید هەرەس ، دڵشاد مەریوانی
دانیشتووەکان .. مستەفا ئەحمەد ، کەمال سابیر ، تەها باراوی 1972

چوونە ژوورەوە:

زستانی ساڵی 1972 بوو لەگەڵ بەهەشتی دڵشاد مەریوانی دووقۆڵی لە یانەی مامۆستایان دانیشتبوین باسی شانۆمان دەکرد و بەرهەمەکانمان هەڵدەسەنگان, بە چاك و خراپیانەوە لە بارستایی تەماکانی ئێمەو توانای هەڵکشاوی زۆر هونەرمەندا نەبوون, هەندێك هەڵوێسترەقی ناو تیپەکانیش بووبوونە مێردەزمەو فلتەر لەرێی هەڵکشانی شانۆکاندا و بۆ ئێمەمانانی ئەو کاتەیان

چۆڵ نەدەکرد, هەر وەك ئێستا چۆن پاشاگەردانیان لە شانۆدا دروستکردۆتەوە و بواری داهێنان نادەن, ئەو کاتەش هەمان شێوە, دەشمان زانی ئەمە کێشەی ئەحمەد سالاری هاوڕیشمانە, کاك دڵشاد تا ئەوکاتە تاقیکردنەوەی سەر شانۆی بارتەقای من نەبوو بەلام توانایەك و بەهرەیەکی لەبننەهاتووی هەبوو پێی کەمی بوو بچێت لە تیپێکدا لە هیچەوە دەستپێکا من ئەمەم تێدا هەستکردبوو. وتم: دڵە گیان بۆ نەچین بۆ لای کاك سالار و داوای لێبکەین واز لە کۆمەڵەی هونەرو وێژە بێنێ و خۆمان تیپێکی نوێ بە دڵی خۆمان دروستکەین وتی: زۆرچاکەو, چووینە لای کاك سالاری هاوڕێمان و هەر کە باسەکەمان لەلا کردەوە یەکسەر ووتی من زۆر دەمێکە لە کۆمەڵ وەرستم هەر سبەینێ هەرسێکمان بۆی دادەنیشین. لە کۆڵانەکەی بەرامبەر حەوزەوشکەکە چایخانەیەکی کۆنی لێبوو پاشتر بوو بە دوکانی پێڵاو لەوێ دستمانکرد بە پلانەکە, یەکەم بڕیار ئەوەبوو تیپەکە لە دەکەس پتر نەبێت و دەستەی بەڕێوەبەر هەر بۆ ناو و مەسەلەی فەرمی بێت, بەکورتی بەو تاقیکردنەوانەی تیپەکانی تردا نەڕۆینەوە و ببینە پێشرەوی شانۆیەکی هاو چەرخ و ئەو کەسانەی دەبنە مایەی دواکەوتن و گێرەشێوێنی لە خۆمانی نزیك نەخەینەوەو ژیرانە بەخۆمانەوە دەکەس هەڵبژێرین.

تەها باراوی و ئازادی حەمەبچکۆل لە کۆمەڵ بیزاربوون هەرزوو هەردوکیان هاتنە ڕیزەوە, رەوف حەسەن نووسەر بوو نەدەهاتە سەر شانۆ زۆر لێمانەوە نزیکبوو ئەویش لەکۆمەل دوورکەوتەوەو هاتە تەکمان ئەم لە سەرەتاوە زۆر چالاکانە کاری دەکرد یەکەم چیرۆك هەر ئەم بۆی وەرگێڕاینە سەر کوردی (ماڵەی سەرگردەکە)بەلام ڕژیم نەیهێشت بەرهەمی بێنین. من بیرم لە بەهەشتی کەمال سابیر کردەوە تاقیکردنەوەم لە گەڵیا هەبوو برادەرانیش بەچاکیان زانی ئەو کاتە لە کۆمەڵ لە بەرهەمیکدا(پژمین) بۆ تەلەفزیۆن بەشداربوو کەچوومە لای پێم ووت ئەو خەریکی پرۆڤەبوو, خێرا وازیهێناو پێی ووتن: من ماڵئاواییتان لێدەکەم و واز دەهێنم. ئەویشمان هێنایە ڕیزەوە. مستەفا ئەحمەد. ئەمیش ئەوکاتە ئەندامێکی چالاکی کۆمەڵ بوو گەنجینەکەی کۆمەڵ ئەم سەرپەرشتی دەکرد, برادەران وتیان لەوانەیە ئەویش بێتە لامان هەر من دەسنیشان کرام کە بچمە کۆمەڵ داوای هاتنی لێ بکەم, چووم ئەویش وتی:زۆرچاکە بەڵام دەببێت کلیلی گەنجینەکەیان بدەمەوە ئەمرۆ هیچ سبەینێ دێمە چایخانەکە. حیکمەت هیندی ئەویش ئەندامی کۆمەڵ بوو ئەوکاتە سەرباز بوو ئەم بێ پێوتن و بێ پرس بە یەکێك لە خۆمانمان دەزانی, ئەم نۆ کەسە بناغەی تیپی پێشڕەوی شانۆی کوردیمان دامەزراندو دەستمان کرد بەکارکردن بۆ

هەڵچنینی.گەورەترین تەگەرەی ڕێمان ئەمانە بوون: دەبوایە سێ کەسمان پێش پێنج سال دەرچووی پەیمانگا یان ئاکادیمی هونەر بەشی شانۆ بووینایە, ئێمە کەسمان ئەو مەرجەمان تێدا نەبوو, تەنها ئەحمەد سالار دەرچووی ئەو بەشەبوو ئەویش ئەو ساڵە تەواوی کردبوو, پێنج ساڵەکەی نەبوو.ئەمە زەبەلاحترین کێشەی مۆڵەت وەرگرتنبوو بۆ تیپەکە لای ڕژێم,تەگەرەیەکی دیکە ئەوەبوو تەها و ئازاد و بەندە لە گوندە دوورەکاندا مامۆستابووین بە تایبەتی من لە هەولێریش بووم ناچار ئەو ماوەیە زووزوو دەهاتمەوە تاپشووی هاوین دەستی پێکرد, ئەمە جگە لەوەی سالار و حیکمەت کە ئەمانیش سەرباز بوون, بەلام هەر بە ڕیخۆڵە بەکێشی کۆڵمان نەدا, یەکەم جار بۆ ئەوەی سێ کەس بدۆزینەوە بڕوانامەو پێنج سال خزمەتی هەبێت کاك تەها خەلیل لە ترسی برادەرانی کۆمەڵ یارمەتی نەدایِن چونکە ئەم مەرجەکی تێدا بوو هەروەها بورهان مەسرەف ئەمیش برادەرانی تیپی سلیمانی ڕێگربوون, ئەو کاتانەش خاوەن بڕوانامەکان هەر ئەم چوارپێنج کەسەبوون,دوای ئەوە ڕوومان لە کاك نەوزاد مەجید نا ئەمیان یەکسەر ووتی بەسەرچاو بڕوانامەکەی داینێ هەرچەندە ئەندامی کۆمەلیشبووو دواییش بۆی بوو بەسووکە کێشەیەك لەوێ, ئینجا مایەوە دووان, حەسەن تەنیا لە هیچ تیپێکدا کاری نەدەکرد من و تەها چووینە ماڵەوە بۆ لای داوای بڕوانامکەیمانکرد, من ویستم بلێم پەنجا دینارت دەدەینێ دڵنیابووم قایل دەبوو کەچی پێش ئەوەی دەم بکەمەوە خێرا تەها ووتی گەر ئەم پیاوەتیەمان لەگەڵبکەیت ئەوا دەبیتە یەکێك لە ئەندامەکانی تیپەکە, ئەویش لە خۆشیدا ووتی بەسەرچاو , بەهەرحاڵ سوپاسمانکردو هاتینە دەرەوە. لە ڕێگا من لە تەها کەللەیی بووم و بوو بە دەمەقاڵەمان من دەمگووت بە پەنجا دینار قایل دەبوو تۆ بۆ کردت بەماڵ بەسەر تیپەکەوە چونکە ئەم کاك حەسەنە خوای لێ خۆشبێت تاقیکردنەوەی پێشووم لەتەکیا هەبوو, بەهەرحاڵ کاك تەها تووشیکردینەوە, مایەوە یەك خاوەن بڕوانامەی دیکە, ئیتر لە سلیمانی کەسمان شکنەبرد ناچار بیرمان لە کاك سەلمان فایەق کاکەیی کردەوە ئەمیش لە کەرکوکبوو بیرم نایەت کامان چووینە لای مەردانە ئەمیش بڕوانامەکەی دابوونێ, بەم شێوەیە لە بارەی یاساییەوە هەموو شتێك جێبەجێکراو من و تەها یەکدوو سەفەری بەغامانکردو داوای فەرمیمان لە وەزارەتکرد. ماوەی شەشحەوت مانگی پێچوو مۆڵەتمان لە میری وەرگرت ئەوەبوو لە سەرەتاوە یەك دوو بەرهەممان ئامادەکرد بەلام ڕێگامان پێنەدرا دایبەزێنین, تا لە دواییدا ڕێگەیاندابن ئۆتێلی لانەوازان لە تەلەفزیۆن تۆمارکرا. هەر لە سەرودەمی ئەوکارەماندا تۆپەڵبوون و ئاژاوە کەوتە ناومانەوە, لە سەرەتادا رەوف حەسەن کشایەوە ئەمە ڕێی خۆشکرد

به ئارەزووی خۆیان لە دژی من و ئەحمەد سالارو دلشاد هەڵسوکەوت بکەن بەتایبەتی ئاگری بن کا تەها بوو, تەها دەیویست تیپەکە بکات بە چەقی ئەو بیرو باوەرەی خۆی لەسەربوو چونکە ئەوکاتە خەریکی رێکخستنی کۆمەڵەی مارکسی لینینی بوون من هەرچەندە لە زووترەوە ئەمەم دەزانی و تەها بۆ کارکردن ڕووی لێنابووم بەلام داواکەیم دابووە دواوە, هەرچەندە من دژیان نەبووم بەلام بۆچوونی من هەرگیز چەپی نەکردووە,ئەمە لەلایەك لایەکەی تریان زۆرم پێناخۆشبوو مەسەلەی سیاست تێکەل بە هونەر بکرێت, بەتایبەتی ببینە پاشکۆی لایەنێك بێ ئەوەی باوەڕمان پێی بێت, لێرەدا مەبەستم لە فەلسەفە نیە کەهەموومان خاوەنی نامەیەك بووین دەبوایە بۆ بەرجی نەتەوەکەمان کارمان بۆ بکردایەو ئەوەبوو بە ئازایەتیەوە دەمانگەیاند و لە هیچ داگیرکەریك سلّمان نەدەکردەوە, هەرچیەکمان دەکرد هەر هەمووی دژی ڕژێم بوو و ژیانمان لە مەترسیدابوو, بەلام ئەم دەیویست هەر بەتەواوی بمانخاتە باوەشی ریخستنەکەی خۆیەوە, من ئەمەم هەستکردبوو بەلام ئەو بیانووەکانی دوورتر دەبردەوە تا لەم دواییەدا لە ستۆکهۆڵم بەیەکەوە لە گازینیۆیەك دانیشتبوین لە بابەت ئەوکاتانەوە دەدواین, ئەم ڕاستیانەی هەموو سەلماند. تەها دڵسۆزبوو بۆ رێخستنەکەی بەلام ئەمە بەمن و تیپەکە چی, من تەنها دڵسۆزبووم بۆ برادەری ئەو و برادەرانی دیکەو بۆ هونەر و نەتەوەکەم, کارم بەکرێکارانی چینوماچینەوە نەبوو . ئا ئەم بەزمە کارێکی وایکرد لەکاتی تۆمارکردنی لانەوازانا هەموو شیروتیرمان لە یەك دەسوو بە تایبەتی من و دڵشاد و تەها و کەمال سابیر و جەماوەریش کە سەیری لانەوازان دەکەن وا دەزانن گروپێکی زۆر توند و تۆڵبووین. ئیتر ئەو یەکدوساڵە بە لەقەلەق بردمانە سەر تا شۆرشی کورد دەستی پێکردەوە, هەرهەموومان چوینە دەرەوە جگە لە کەمال سابیرو دڵشاد, من لەوێ بوومە پێشمەرگەو لە رادیۆی دەنگی کوردستان بێژەر بووم و ساڵێکمان لەژێر تۆپ و فرۆکەو ناپالمدا بردەسەر و دوای پیلانە شوومەکەی جەزایر هاتینەوە, دەستمانکردەوە بە بەرهەم هێنانی شانۆیی ,بەرهەمەکانی ئەوکاتانەمان گەورەتین بەرگری و خۆڕاگرتن بوون جەماوەر سەریان لە پرکێشی ئێمە سوورمابوو, هەروەك لە ژێر دەسەلاتی ئەو رژێمەشدا نەبووبین جەماوەرمان بۆ نەبەردی هاندەدا. یەکدوو ساڵی دیکەی نەبرد ئیتر تۆپەڵبوون بوو بە دیاردەیەکی ڕۆژانەو هەر زوو دڵشاد لە بێزاریدا کشایەوەو, دوای ئەوەش من و سالارو حیکمەت و عومەری کەریم اغا تیپەکەمان بۆ ئەوانە جێهیشت, کەلەسەرەتادا لەکولەکەی تەریشدا نەبوون. پێشرەوی لەدەستدراو بەتەواوی بوونە پاشکۆی سیاسەت, بێگومان رەسەنایەتی شانۆش وورده وورده لەوێ لەدەستدرا, ئەوکاتە ئێمە

له کۆمەڵی هونەرە جوانەکان تێهەڵچووینەوەو, بەرهەمەکانی سەلەی نانکەر و تەنەکەو دوای ئەوانەش شانۆگەری میراتی و کابرا سەیرەکەو گولاڵەمان بەرهەم هێنا, ئەو سیانەی کۆتایی له ئامادەکردن و نووسینی بەندە بوون, که ئەو کاتانەی ئەو بەرهەمانە ئەنجامدران شانۆ کەوتە قۆناغێکی ئەوتۆوە بێگانەیەك بیدیایە وای دەزانی شانۆی کوردی تەمەنی زۆر درێژترە لەشانۆی چواردەورە بێگانەکان. دە ئەوەتا بۆ ڕاستی نووسینەکەم ئێستا شانۆی کوردی لەو پەڕی پاشاگەردانیدایە, چوونکە نەك لووت بەڵکو خەرتوومی لایەنە سیاسیەکانی تیدایەو فنگی تیدا دەکەن. دوو ساڵ لەمەوبەر ڕۆشتمەوە کوردستان بە تەنها شانۆگەری(بێفەر)م ئەنجامدا لەسلێمانی گوێم لێبوو یەکدو ئەکتەری برادەرم هاواریان دەکرد, ئەی هاوار ئەوە بە دەکەس ئەنجام دەدرێ, ئەوەتامی شانۆی هەشتاکانە, پاشان بینەران هەموو باوەشیان پێداکرم. سیاسیەکانیش ووتبوویان هەرەس هات و قومبەلەیەکی هاوێشت و تا خۆی نەگەیشتە کۆیە زرمەی نەهات. لە هەولێریش چی هونەرمەند هاتبوو پاش شانۆییەکە لە ئامیزیان گرتم(هەروەك هەفتە نامەی میدیا) ئاماژەی بۆکردبوو.

هونەری ڕەسەن خۆی سیاسەتە خۆی شۆڕشە خۆیشی سەنگی محەکی هەموو دیاردەکانە, سیاسی نابیت خەلاتی هونەرمەند بکات بەڵکو دەبێت ڕۆحی لە مستیدا بێت لە ترسی رەخنەی دروستکەری هونەرمەند, دەستخۆشانەی جارجاری هونەرمەند بۆ هەنگاوێك, یا هەڵوێستێکی مەردانەی سیاسەتمەدارێك ئەوە گەورەترین خەلاتە بۆئەو سیاستمەدارە. ئاخ لە هونەرمەندی ماستاوچی.

04/12/28